

מוקצה שיעור יג – בענין מוקצה דשלהבת

אריה ליבוביץ

- I. The Question. שבת דף מו:מז – The נר שמן ופתילה are all considered a האסור.
- A. Why is a flame מוקצה?
- II. Three Approaches.
- A. חזון איש סימן מא אות טז – it is קובע לו מקום because it isn't normal to move candle around.
- Two reasons people don't move the candle:
    - Concern of כיבוי, even though דבר שאינו מתכוין מותר
    - Just not the normal way to benefit from it.
  - Three questions on this approach:
    - The שבת דף seems to be that they did move candles. See, for instance, כב: ודף מז.
    - Why would it be permissible to move on Yom Tov? (It makes sense if the concern is כיבוי, there is no such concern on Yom Tov because you can just relight it, but if the issue is that people just generally don't move it, why would יום טוב be different?)
    - Only תוס' דף מו. ד"ה והא holds that there is such a concept of מוקצה מחמת קביעת מקום, but other ראשונים reject this concept and think מקום has nothing to do with מוקצה?
- B. Second Approach of חזון איש – problem of נולד.
- Based on ברכות דף נג. ורש"י שם that a candle reinvents itself every moment.
  - Three questions:
    - בסיס לדבר האסור ולדבר המותר חזון איש himself rejects this because it should be since there is something remaining from the original flame too – as evidenced by the חיוב for carrying it outside?
      - Rav Asher – perhaps it is considered purely a האסור since the היתר ואיסור are inseparable.
    - It may be considered a new flame with regard to a ברכה במוצ"ש but in הלכות מוקצה it would only be considered נולד if there was something observably new? See רש"י ביצה דף ב. That אין דעתו עליו וכאילו הוקצה מדעתו since מוקצה is נולד.
    - יום טוב should be an issue for נולד also?
- C. Rav Asher's suggestion that he quickly rejects – it's very existence depends on הבערה, almost like a ק"ו מכלי שמלאכתו לאיסור.
- This seems like too much of a חידוש (even for Rav Asher)
- III. Rav Asher's Approach.
- A. Something used for הנאה but not תשמיש isn't a כלי and is therefore similar to מוקצה מחמת גופו.
- On יום טוב where you use the flame itself, it wouldn't be מוקצה – more like pictures or a clock that you carry around.

מוקצה שיעור יג – בענין מוקצה דשלהבת

B. Refined Approach – even something that isn't a כלי, if it is designated for a particular usage you can move it for that usage but it remains מוקצה for every other purpose, even לצורך גופו או מקומו ומחמה לצל.

1. Five Proofs to this idea:

- a. ביצה דף לג.
- b. ביצה דף כח:
- c. ביצה דף ח:
- d. רמב"ן שבת קכה:
- e. תוס' סוכה מב:

1 - תלמוד בבלי מסכת שבת דף מז עמוד ב

רמי ליה אביי לרב יוסף: מי אמר רבי שמעון כבתה מותר לטלטלה, כבתה - אין, לא כבתה - לא. מאי טעמא - דילמא בהדי דנקיט לה כבתה, הא שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר: דבר שאין מתכוין מותר; דתניא, רבי שמעון אומר: גורר אדם כסא מטה וספסל, ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ! - כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא - כי לא מיכוין גזר רבי שמעון מדרבנן, כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דרבנן - כי לא מיכוין שרי רבי שמעון לכתחילה. מתיב רבא: מוכרי כסות מוכרין כדרך, ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים, והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן. והא הכא, דכי מיכוין - איסורא דאורייתא איכא, כי לא מיכוין - שרי רבי שמעון לכתחילה! - אלא אמר רבא הנח לנר שמן ופתילה - הואיל דנעשה בסיס לדבר האסור

2 - רש"י מסכת שבת דף מז עמוד א

לדבר האסור - לשלהבת, דבכי האי מוקצה מודה ר' שמעון שהכלי טפל לשלהבת בעודה בו, ולא משום דחייש לכבייה.

3 - תלמוד בבלי מסכת שבת דף מז עמוד א

אלא אמר רבא: כי הוינן בי רב נחמן הוה מטלטלין כנונא אגב קיטמא ואף על גב דאיכא עליה שברי עצים. מיתיבי: ושין שאם יש בה שברי פתילה - שאסור לטלטל! אמר אביי: בגלילא שנו.

4 - רש"י מסכת שבת דף מז עמוד א

כנונא - כלי נחשת שמביאין בו האור לפני שרים להתחמם.

5 - תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד ב

דאיבעיא להו: הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה - תא שמע. דאמר רבא: היה תפוש נר חנוכה ועומד - לא עשה ולא כלום. שמע מינה: הנחה עושה מצוה - התם: הרואה אומר לצורכו הוא דנקיט לה. תא שמע. דאמר רבא: הדליקה בפנים והוציאה - לא עשה כלום. אי אמרת בשלמא הדלקה עושה מצוה - הדלקה במקומו בעינן. משום הכי לא עשה כלום. אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה אמאי לא עשה ולא כלום? - התם נמי; הרואה הוא אומר לצורכו הוא דאדלקה

6 - תוספות מסכת שבת דף מז עמוד א

מוקצה שיעור יג – בענין מוקצה דשלהבת

והא כילת חתנים דאדם קובע לה מקום - פי' רשב"א דאדם קובע לה מקום כמו למנורה ואפ"ה שרי שמזאל אלא ודאי לא חשיב קביעות שלה ושל מנרה קביעות אלא היכא דקבע מקום לגמרי כדאמר בפ' כל הכלים (לקמן קכג. ושם).

7 - תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נג עמוד א

תנו רבנן: נכרי שהדליק מישראל וישראל שהדליק מנכרי - מברכין עליו, נכרי מנכרי - אין מברכין עליו. מה שנא נכרי מנכרי דלא - משום דלא שבת, אי הכי ישראל מנכרי נמי, הא לא שבת! - וכי תימא, הך איסורא אזל ליה והא אחרינא הוא ובידא דישראל קא מתילדא - אלא הא דתניא: המוציא שלהבת לרשות הרבים חייב, אמאי חייב? מה שעקר לא הניח ומה שהניח לא עקר! אלא: לעולם דאיסורא נמי איתיה, וכי קא מברך - אתוספתא דהתירא קא מברך. אי הכי, נכרי מנכרי נמי! - אין הכי נמי, גזרה משום נכרי ראשון ועמוד ראשון.

8 - רש"י מסכת ברכות דף נג עמוד א

למוצאי שבת מברכין - לפי שלא נעבדה בה עבירה, שלא הודלקה בשבת.

נכרי שהדליק מישראל - משחשכה מוצאי שבת.

הך איסורא אזלא - מתוך ששלהבת דולקת והולכת, קמא קמא, פרח ליה.

המוציא שלהבת לרשות הרבים בשבת - חייב, ומוקמין לה במסכת ביצה כגון דשייפיה לחרס משחא ואתלי בה נורא, דגחלת ליכא אלא שלהבת, ומשום חרס לא מחייב, דלית בה שיעורא.

מה שעקר לא הניח - והוצאת שבת לא מחייבא עד דאיכא עקירה מרשות זו והנחה ברשות זו.

גזירה משום נכרי ראשון ועמוד ראשון - אי שרית בנכרי שהדליק מנכרי משחשכה, אתי לברוכי בנכרי שהדליק מבעוד יום, ובאותו אור עצמו שלא נתוסף משחשכה, כגון שמברך עליו סמוך לחשכה מיד.

9 - רש"י מסכת ביצה דף ב עמוד א

קא סלקא דעתין - להכי פרכין מאי טעמייהו דבית שמאי, דקא סלקא דעתין דאפילו לרבי שמעון דשרי במוקצה בנוולד אסיר, דאילו במוקצה סבירא ליה: לא מקצי איניש מדעתיה מידי דחזי ליה, אבל נולד לא הוה ידע דנהוי דעתיה עליה.

10 - תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לג עמוד א

ואין סומכין את הקדרה בבקעת, וכן בדלת. בדלת סלקא דעתך? - אלא אימא: וכן הדלת. תנו רבנן: אין סומכין את הקדרה בבקעת וכן הדלת, לפי שלא נתנו עצים אלא להסקה, ורבי שמעון מתיר. ואין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טוב, ורבי אלעזר ברבי שמעון מתיר. לימא רבי אלעזר ברבי שמעון כאבוה סבירא ליה דלית ליה מוקצה? - לא, בהא אפילו רבי שמעון מודה, משום דמחזי כמאן דאזיל לחנגא.

11 - חידושי הרשב"א מסכת ביצה דף לג עמוד א

אין סומכין את הקדרה בבקעת וכן הדלת לפי שלא נתנו עצים אלא להסקה. תמיה לי כיון שראויין לתשמישן דהיינו להסקה ומותר לטלטלן לתשמישן למה לא יטלטלם אפילו לסמוך את הדלת ומ"ש מאפר שהוסק בי"ט דאמרינן בפ"ק (ח' א') דכל שהוא חם כיון שראוי לצלות ביצה מותר לכסות בו וההיא רב אמרה דאית ליה במוקצה כרבי יהודה. ומדוחק יש לי לומר דשאני התם שהרי מותר לטלטלו ולשום אותו במקום הביצה לצלות בו שם הביצה וכיון שכן אף הוא יכול לתת אותו במקום שהדם שם אף על פי שהדם מתכסה בו שהרי ראוי הוא עדיין לצלות בו שם את

מוקצה שיעור יג – בענין מוקצה דשלהבת

הביצה אבל כאן א"א להצית בה את האור במקום שסמך בה את הדלת ואף לא במקום שנתן אותה סמוכה לקדרה שאם יצית בה את האש תשרף הדלת או תפול וכן תפיל את הקדרה כנ"ל.

12 - תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כח עמוד ב

ואמר רב יהודה אמר שמואל: שפוד שצלו בו בשר - אסור לטלטלו ביום טוב. רב אדא בר אהבה אמר רב מלכיו: שומטו ומניחו בקרן זית. אמר רב חייא בר אשי אמר רב הונא: והוא שיש עליו כזית בשר. רבינא אמר: אף על פי שאין עליו בשר מותר לטלטלו, מידי דהוה אקוץ ברשות הרבים. אמר רב חיננא בריה דרב איקא: שפוד, שפחות, וגומות - רב מלכיו; בלורית, אפר מקלה, וגבינה - רב מלכיא. רב פפא אמר: מתניתין ומתניתא - רב מלכיא, שמעתתא - רב מלכיו. וסימניך: מתניתין מלכתא. מאי בינייהו? - איכא בינייהו שפחות.

13 - תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ח עמוד ב

דאמר רבא: הכניס עפר לכסות בו צואה - מותר לכסות בו דם צפור, דם צפור - אסור לכסות בו צואה.

14 - רש"י מסכת ביצה דף ח עמוד ב

אסור לכסות בו צואה - אם יש לו תינוק קטן והטין צואה ביום טוב, מאי טעמא, דם צפור - ודאי היה לו שישחטנו ויהא צריך כסוי, אבל הצואה - ספק הוא אם יארע במקום המאוס לו, ודעתו לודאי ולא לספק.

15 - תוספות מסכת סוכה דף מב עמוד ב

טלטול בעלמא הוא - אף על גב דחזי למצוה שייך ביה איסור מוקצה לטלטול מאחר דאין עשוי כלי כדאשכחן גבי קנים דלחם הפנים דכתיבי כדתניא במנחות פרק שתי הלחם (דף צז.) ומנקיותיו אלו קנים ותנן התם לא סידור הקנים ולא נטילתן דוחה את השבת אלא נכנס מע"ש אלמא חשיב להו מוקצה

לקי מיד' ה' מטה שיחה למעשה, וי'ל דמלכחו
דכ' אפי' צראוי למלכח' ביתר אסור מחמה
כך בחזו'רות אסור רב בטלול כר"י אף לזוך
עב שיחה למעשה דמיהא להז'רת תו' שם, והא
א' דרב אסור גרעינין פרוסייהא לעלעל שא"כ
דברי רב צביתר עלטול אלא צמירי דחזי ומקל'ה
זו, כמו בשר תפל ליתנו לכלביס.

כ"י מכו לעלעלה כ"י כצ"ע דחית צב בינה
רחה דאף למאי דמסיק דר"י כר"י ס"ל מ"מ
זא דר' יוחנן לא סבר כר"י אלא צמוק'ה דדחי'
י' צידים לא וכדפסק ר"י קנ"ו ב' כר"י צנתזבלה
שנצברה צו"ע וכן צענמות וקליפין, וכמזואר
י' צוקי'ה של חרגולין דמיהא להז'רת שאין
צמיש אחרונה, דלר"י אסור ולר"ש שרי, ס"ל
וע"כ הכא כדאוקמינן צבינת אפרוח.

זו"ה מחתכין, וצבחה נמי איירי צו"ע ומלפ'ה
הטנח חש"י כ"י, לכאורה משמע דקיימו אמתני'
ה, וי"ל דצבחים למר צרי' דר"י משמ"י דרבה
חלוק היה ר"ש אף צצעי"ה שמתו, אבל למצ"ה
וסוכות איירי כמזואר ציה כ"ז ב', והנה קשיא
איך יפלוג ר"ש בצריחה שמתה הא מודה ר"ש
ה, ולפיכך פירשו דמשנתו צו"ע ומלפ'ה שמה
דמיירי שהיה חש"י צביתו הרגילים לשחוט,
א' שישחוט היום, דלא שייך מלפ'ה צענין אחר,
פליג מר בר אמימר כיון דחשיב מוכן לאדם,
ש' דמלפ'ה לאדם לא חשיב מוכן לכלבים, וי"ע,
ין צבחה ששחטה צצנת דמסקתה סוגין דלר"י
שרי, וכ"כ הר"ש דלדין חלה צצנת ושחט
וקשיא לכו הא לר"ש צענין יושב ומלפ'ה ופי'
י' וי"ל נמי דצבחים כמצ"ה דמודה ר"ש צצעי"ה
צסקים אינו כן, וצבחתה סקי' הגר"ה כן צס"י
ציה כ"ז ב' דהכלה כמצ"ה דמודה ר"ש צצעי"ה
ין דהשוחט לחולה שחלה צצנת מותר לצריה,
מרדכי דהכריח דהכלה כמצ"ה מסוגיה דציה
עושה, וחימה דהא מצואר צברייתא מ"ד א'
ין דאינו יושב ומלפ'ה, וכן צצק' צבור צו"ע
מי יומר, ותקשה למר צד"י דאמר חלוק היה
ו"ע, ולמש"כ לעיל סק"ד יוחא הכל ונתישב
צ צריחה שמתה מותרת כמר צד"י שפסק לקולה
ראשונים פסקו כמר צ"ה כמו שהציה בגר"ה
מי ציה כ"ז ב' משמע כמר צד"י, צמסקתה שם.
ז' סצרת צבחה צחייה לאכילה עומדת כ"י,
דצחייה לאכילה עומדת ולא צבי לאוקמה
צצנת י"ע ב' עז לחלצה כ"י רב אסור, דדומיה
מא, וא"ת נהי דצו"ע סתמה לאכילה צצנת
זדה, וי"ל דס"ל השתא כיון דסתמה לאכילה
נמי לא חשיב מוקל'ה לר"י, וא"ת חקתי לר"י
ו' מתחמול בשר תפל אסור לר"י כמזואר צצנת
ופי' צעופות דכלן אסור רב ליומא, ועוף ראוי
בר אוחא, ולדעת הר"י"ף שם כל בשר הי ראוי
לכוס וניחא עפי.

צצרי ר"מ הנה צמצמל כ"י אבל שוחט לא.
חנה כר"ש צמוק'ה ס"ל, וצחי' צצנת מ"ד א'
צ אסור דאינו יושב ומלפ'ה ששחט צצנת,
לחולה שחלה צצנת מותר לדין דקיי"ל כר"ש
א' כונת הגמ' להציה דברי רב לסתור כל
אסור אסור מוקל'ה אף לר"י אלא אף לר"מ
דלא אמר השתא דהא דנכין חכריה למימר

ר"י הוא היינו ר"י דמוקל'ה משום דא"כ לר"מ נמי אסור, והלכך מוקי
לה צביה לו חולה מצעד יום ור"י דמצמל היא.
יד) שבת קנ"ו א' צכל השצת כלה הלכה כר"ש לצר ממוקל'ה מחמת
מיאוס, היינו נר יאן וכ"ש נר שהדליקו צו צצנת, דמוקל'ה
מחמת איסור דדחי' צידים אמיר ממוקל'ה מחמת מיאוס, וכדאמר
בסמוך צמוקל'ה מחמת מיאוס נמי הלכה כר"ש כ"י, ומיהו צמוקל'ה
מחמת איסור דלא דחי' צידים כמתני' צנתזבלה צצנת נראה דסבר
כר"ש וזה קול ממוקל'ה מחמת מיאוס [וכ"כ תו' מ"י א' לר"י, אבל
לרב חולין ע"י א' מוקל'ה מחמת מיאוס קיל עפי, אם לא שנימה דהתם
אינו יושב ומלפ'ה וכמש"כ ס"ק י"ג] והאי צכל השצת כלה היינו מוקל'ה
דמוקל'ה מדעתו כמו צבמות מדבריות, ועז לחלצה לעיל י"ט ב', ומלכחו
לאיסור כמו חזו'רות לעיל ל"ו א', וצברי כלים וגרעינין לעיל כ"ט א',
ולכפוסקים שהציה הר"ש שלהי ציהא דאסרי נולד, כולל רק בני חלה
מוקל'ה, נצבלה צצנת ומוקל'ה דמוקל'ה מדעתו וחזו'רת, וצכלל מוקל'ה
מדעתו דחי' צידים כמו הטוין שזרען צקרקע וציהים שחתת חרגולה
לעיל מ"ה א', דאפי"ג דקיי"ל כר"י היכי דדחי' צידים היינו דוקא
היכי שהוא מוקל'ה מחמת איסור דדחי' צידים, אבל היכי דחזיה
ציהש"מ לא כ"י מוקל'ה, וזה דלא כמחש"ל שהציה דריושה ס"י ש"י,
ונראה דכיון לזה דריושה שם, אלא שלשונו צ"ע שכי' דנר שהדליקו צו
צצנת מוקל'ה מחמת איסור שאסור לעלעלו מחמת איסור דאורייתא
שלא תכבה, וזה חומא דהא מסקינן מ"ז א' משום דנעשה צס"ס לדבר
כאסור.

טו) ביצה ל' ב' סיפא אסתן לסוכה דעלמא, לפרש"י נשאר כן
צמסקתה, ודעת התו' דלמסקתה לא מוכני תנאי צמוקל'ה
מחמת איסור, וצחי' צצנת מ"ד א' כתבו דאפי"ג דמכני תנאי צמוקל'ה
מ"מ צנר לא מוכני תנאי כיון דדחי' עתה, אמנם דעת הרמב"ן והר"ן
צצנת שם דצנר מוכני תנאי, ומשמע שם צירושלמו שהציה הר"ן
דאפי' לר"י מוכני תנאי צנר של מחמת, ומזואר שם דאפי' צקערה
מוכני תנאי, ולכאורה נראה דכל שכן דמכני תנאי צמוקל'ה,
אמנם י"ל דהתם צנר אפי' צקערה עזרי דכבה ומכני תנאי, אבל
סוכה צריחה נראה דלא מוכני תנאי, ועוד י"ל דנר משום דחיהו
דחי' מוכני תנאי אבל לא צמוקל'ה, והלכך קורה ששצברה צו"ע
צאופן דלא הוי ל"י לנפית דאסור לר"ש כמש"כ תו' ציה ב' ב', לא
מוכני תנאי, וכן צעי"ה שמתו למאן דאסור, וכן צבור שהתנה עליו
מעיו"ע לא מוכני תנאי, וכש"כ דלא מוכני תנאי צגרעיני חמרה
וכו"צ דחשיב כגולד ומכ"י"ט י"ל דלא מוכני תנאי צקורה ששצברה,
וצבחה שמתה דחשיב נולד, ולעטעם זה אף צסוכה רעושה וצבחה
מסוכנת לא מוכני תנאי לר"י, וצעי"ק דדיון אי מוכני לר"י תנאי צנר
של מחמת י"ל דלמחי' דמסיק צירי' שם דהא דקחני דמכני תנאי,
חתיא חליצה דר"ש י"ל דלר"י ל"י תנאי [ע"י לק' ס"י מ"ג דמזואר
דסוכה שנפלה חשיב נולד אבל צבחה שמתה לא חשיב נולד ומ"מ
לענין תנאי י"ל דחשיב כגולד, וע"י צמ"א ס"י רע"ט סק"ו שהקי'
מנר אסוכה רעושה ולמש"כ יוחא, וע"י לק' ס"י מ"ט צאריך].

טז) שבת מ"ז א' הנה נר שמן ופחילה הואיל ונעשה צס"ס לדבר
כאסור, יש לע"י מ"ש שלהצת מנר שמן ופחילה הלא
צצנת הדלקה גם נר לא חזי למידי אלא לתשמיש האור, ואי דלא
מקרי מוקל'ה כיון דהוא משמש להאור וכו"ל כשאר הכלים המשמשים
א"כ גם שלהצת לא הוי מוקל'ה, וי"ל דלעולם אין דרך הנר לעלעל
צצנת דלמא תכבה, א"כ לעולם השתמשות הנר הוא צמקומה ואין
דרך לעלעלה, ודבר שאין עשוי לעלעל כלל אפי"ג דנהיה ממנו
צצנת חשיב מוקל'ה, והלכך שלהצת חשיב מוקל'ה, אבל נר שמן ופחילה
כיון דמתרין לאחר שצבה הנר, מהשתא לאו מוקל'ה ניכנו
לר"ש דציצוי הנר הוי כגמנו צידי אדם בקדירה רותחת כדאמר
ציה כ"ז א', וגמרו צידי אדם לא חשיב מוקל'ה אף קדם דמחזי,
דהא קדירה רותחת מותר לעלעלה, והלכך היה ראוי להחיר נר
לעלעלו דחשיב כלי תשמיש דהא מוזמן לתשמיש ע"י שיכבה, והלכך
צריך עטעם דנעשה צס"ס לדבר כאסור, ולפ"ז נראה דשמן המעפטף
צצנתה שהנר דולק שרי לעלעלו למש"כ תו' מ"ב ב' ד"ה ואין, וע"י
צצריהם מ"ה א' ד"ה אלא, ושם צ' ד"ה אמר, והגרע"ה צחוספותיו

5

כי כיון דאין גארתין הימנו הו"ל מוקצה כיון שאינו ראוי, ולמש"כ
 ו"ל דמקרי גמרו זידו אדם ומותר לטלטלו [שז"ר דבחו"מ מג א'
 ד"ה בעודן מצוהר כהגרע"ה דפי' דגם לר"ש היו מצטל כלי מניכונ,
 וכבר תמה שם בהמרש"ה ולדברי ר"ח אלו רמז הגרע"ה שם ויש שם
 ט"ס בדבריו ז"ל מייכו מת"י איכא לאוקמה בנר גדול דמורה ר"ש
 אבל בחו"מ דדייקו מדקתני אין גארתין מצוהר דאיידי בקטן].

שם חוד"ה הנה, הקשו דהא שברי פתילה חשיב מוקצה לאחר שצב
 וחילולו שצב פתילה שאני, ונראה דר"ל שצב פתילה היינו שאינו
 ראוי עוד להדלקה בלא תיקון, אבל פתילה הראוי להדלקה מקרי כלי,
 ומותרת לנרדך גופה ומקומה ופתילה ראוי להשמיש לנר ע"פ לוחית
 וכיו"צ, ולא גרע מחולרות, וכ"ז ללא כהגרע"ה צתופסותיו, ודבריו
 ז"ל לא יתכנו למש"כ לעיל לחלק בין שלהבת לנר שמן ופתילה, [ורא"ה
 לדבריו מהא דפרין חב"י לר"ש ולא פריך לר"י אפי"ג דקיי"ל כר"י בנר,
 ואז"ל גופי"ג כר"י ס"ל כמש"כ חו"מ מג א' ד"ה דנפטה להוכיח דר"י
 אית לי מוקצה מהא דפי' נטעל, וכ"כ משום דר"י אית לי דבר שאין
 מתכוין אסור והלכך אסור לטלטלו בשעה שדולק, מ"מ לא שייך
 התקלף לבלא יומא כיון דהוא כלי השמיש ומשמש בשעת אח השמישו,
 והא דאי אפשר לטלטלו אינו מפסיד השמישו והשמישו במקומו הוא,
 וא"כ כשצב מותר לטלטלו, אבל למש"כ יתחא דלר"י שפיר חשיב
 מוקצה ולא פריך אלא לר"ש דוקא, ולנש"כ לדין דקיי"ל כר"י א"ל
 נטעם שנעשה צמים לשלבת וע"י צמיה ס"י רע"ט].

ומש"כ דחשיב גמרו זידו אדם אינו אלא לר"ש אבל לר"י אדרבה
 חמירין כיון דהשתא מיוחד לדבר האסור אסור לכל השבת
 וכמש"כ חו"מ שבת מג א' ד"ה בעודן, דאפי"ג דזידו להפריחן לא חשיב
 גמרו זידו אדם.

ואפשר לפרש לדעת הגרע"ה דשלהבת חשיב מוקצה משום חוספתא
 כדלמור צרכות נ"ג א' וכי קמבדך החוספתא כו' והאי
 חוספתא חשיב נולד אבל אכתי חשיב צמים לדבר המותר ולדבר
 האסור כדמוכה בצרכות שם.

מ"א סי' רע"ט סק"צ כגון אם הוא משומן אסור לחלו, משמע דנר
 שאינו של מלוא שרי לחלו אחר שצב, ויש לעי' מ"ש מהצבילי
 קש דאפי"ג דראוין למחלל בהמה כיון דסתמן להסקה אסורין אף
 לר"ש וכדתינן קכ"ו ב' ומת"י דהתם מוקים שמואל כר"ש, וז"ל דהתם
 כל הקס סתמי להסקה, אבל כהא סתם שומן לאכילה, מייכו להכי
 דחסרי מוקצה צו"ט יש לאסור, [מייכו ו"ל כיון דראוין למלכת
 היתר שרי אף באכילה ולא דמי לשהל בשבת דחשיב מוקצה לאכילה
 אפי"ג דלא הו' מוקצה לענין טלטול וכמש"כ חו"מ שבת מג ב' ד"ה מי
 יימר, דהתם אינו ראוי לאכילה והכא דראוין].

יז מ"ו א' א"ל הא איכא תורת כלי עלי' כו' מי לא תניא כו' והמר
 עולה מה טעם כו', הנה כבר ידענו דכלי שמוצתו לאיסור
 מותר לנרדך. גופו וכמש"כ בח"י דהכא משום שאין דרך להשתמש בו
 מיידי דהיתרה מייחא רח"י משירים וזמנים, ומשמע דשרי אף לר"י
 וכמש"כ חו", וכן עולה דמפרש עממא דשירים וזמנים כר"י ס"ל לקי
 קנ"ו ב', ואפי"ג דבתולרות אסור ר"י לעיל ל"ו א' אפי"ג דאיכא תורת
 כלי עלי', ז"ל דהכא הוצא להשמיש דהיתרה עפי' [ול"ל דתולרות אין
 דרך לכסויה בו מנא] וק"ק דאמר עולה מה טעם הואיל ואיכא תורת
 כלי עלי' ואין זה עיקר הטעם דזה ידענו ממשנתנו נטעל אדם קורנס
 לפעם בו אגרוזן אלא הו' לי למימר למנאי חזוין, ורבה ור"י דחסרי
 אף לר"ש ס"ל דזה גרע מהתולרות, ונראה דהכא צרייתא דשרי'א
 שירים וזמנים איתא דלא כרי נחמיה דאסור שופר לעיל ל"ו א', ונראה
 דהו' מני לאתויי רח"י משופר ותולרות כי היכי דמייחא משירים
 וזמנים.

יח ביצה כ"ו א' דתי' עלי' ולשחטי' קמ"ל, פרש"י צה"ל ליטת
 משום דעבר ואסקרי, ונראה דאיידי דאסקרי בעוד שלא

ומייכו קשה לפי זה למה לא אסר ר"י משום מוקצה, דאי
 דדרך מוס עובר להתקלקל לפעמים, מ"מ לא עדיף מנכמה ו
 שמתה דאסורה לר"י כדמוכה לקמן כ"ז ב', וכן סוכה רע"ו
 ל' ב', וכן נר שצב אפי"ג דיושב ומנפה אימתי תצב נר,
 פירשו כפי' הב' דמשום מוקצה אסר ר"י, ויש לעי' למה לי
 דעבר ואסקרי הא אפי' צמיה צו מוס צבור אסור, וי"ל דנ
 לא מתפרשת אלא צבכי, דאי צבור אי מנא צו מוס קבוע ודל
 מוס דמתחמול, ואי לא מנא צו מוס, שוב לא יראנו, והלכך
 דאסקרי ואשמיעין דאי נתקלקל מומו והו' לי השתא מוס קבוע
 אל ישחטנו.

שם אמר רבנ"י מת"י נמי דיקא כו' שאין מומו ניכר כלל
 כו', הקי מהרש"ה לפי דפרש"י דמשום מוקצה ליכא צב
 מוס עובר מעיו"ט, יומא דמת"י צבכי צו מוס עובר מעיו"ט, ו
 מומחה ורעהו מנא צו מוס קבוע וצב. שרי ר"י, ור"ש אסר ו
 ונראה דלפי זה דכל שהיה צו מוס עובר מעיו"ט לא חשיב
 לר"י, הי"ג לר"ש לדורא צר אוכמי צבכי צו מוס מעיו"ט וה
 מוס עובר ונתקלקל צו"ט והו' לי קבוע, אם עובר וצקרו ו
 בדין עבר וצקרו מוס קבוע של עיו"ט דכיון דלא חשיב מוקצה
 שלא היה צו מוס מעיו"ט אלא הקלחתו משום שאין רואין
 צו"ט זה לא חשיב מוקצה, ואף לפרש"י דר"ש אסר נולד צו
 צו"ט משום דחשיב מתקן, מ"מ כי היכי דצבכי צו מוס מ
 לא חשיב מתקן, הי"ג בזה, וכ"כ שא"ה דהיי אפטר לראותו מי
 הרי נולד הוא ומומו עמו שרי דיעבד אף לדין אפי"ג דעבר
 בעלמא אסור, וחשיב מתקן, מ"מ בגולר הוא ומומו עמו לא
 מתקן, הי"ג בגולד מוס עובר מעיו"ט אי חשיב צבך מוכן לר"י
 לר"ש צקרו מצוקר.

שם בגמ' צבור כו' ר"י הגשיא כו' לגירי רש"י צבור חס, קשה
 אף ר"ש אית לי מוקצה כה"ג כדלמור שבת מג ב', דמי
 דנפל צו מוס ולא שייך כה"ן וישב ומנפה ודוחק לומר דר"י ה
 עדיפה מניי' דר"ש, ועוד אמאי לא פשיט דרבי אית לי מוקצה
 שהקשו חו' ודוחק לומר דגמי מספקא להו צגירסא כיון דלא ו
 בגמ', ולפי' צ' שכתב רש"י יתחא הכל, ואפי"ג דרבי אית לי
 מוקצה ליכא למפשע מני' דמוקצה אית לי בעלמא דהכא אף
 מודה דאינו יושב ומנפה שיפול צו מוס דרבי לא מיידי צנפ
 מוס עובר מעיו"ט.

יט שבת מג ב' תוד"ה מי יימר, א"י מיידי צפירות שלה ואי
 לכל אדם, אין לפרש דהספדה כדי שיאכלו ה"ה
 דה"כ אין הצטל יכול להפר דלא הו' לא משום דברים שצונו ל
 ולא משום עינוי נפש, וע"כ דר"ל דאסרתן לכל אדם ואסרתן ו
 גם על עצמה ומיפר להחיר לה, אבל קשה מני' דמת"י צבכי ו
 דתקשה לי דמוקצה הן, ומייכו האמת משני לי דגם כה"ג לא ו
 מוקצה.

כ שבת מג ב' תוד"ה דאית צו ציה, ואפשר דמש"ה לא
 אסר ר"ש לטלטלה, ונראה דחשיב ככלי שמוצתו לאי
 ומותר לנרדך גופו ומקומו כגון לכסות צה את הכלי ולסמוך צה ו
 המטה, ומייכו דוקא לר"ש אבל לר"י אסור דמייחא לתולרות כיון
 דרך להשתמש בציה, והא דתניא בציה ג' ב' דאסורה בטלטול א'
 כר"י, ורצ"ה ציה ד' א' דאסר כר"י ס"ל, ומייכו ליטתא דהתם מי
 דאף ר"י מודה דאסורה בטלטול אפי"ג דר"י כר"ש ס"ל שבת ק"ג
 וי"ל דה"ק אפי' ר"י לא קשרי חליצה דר"י אלא לגומעה כו' ו
 לדין דקיי"ל כר"ש צמוקצה בשבת, ציה שגולדה בשבת מותר לטל
 לנרדך גופה ומקומה, ולהפוסקים גם צו"ט כר"ש גם צו"ט ו
 כן, ומייכו לעוותה צו"ט לנרדך השבת אסור דדמי לטלטול מי
 ללא, אבל אין כן דעת שאר הפוסקים.

כא שבת קנ"ז לבר ממוקצה מתמת איסור ומאי ייכו נר
 צמלחמות צהולין ע"י, וכן צפ"צ דציה משמע דמי
 דבכל מוקצה מ"ה קאמר אפי' לא דמי צידים, מייכו צמיידי דמוכן ו
 ונתעבבה הכנתו מתמת איסור, אי אזיל איסורו בשבת בלא א"י
 שבת שרי, ונתעבבה בשבת אסורה משום דמוכן לאדם לא הו' ו

דעיקר מוקצה לסיכי זירי ומזורי הוא משום קביעות
מקום ס"ל לרמב"ם דדין זה נדחה מהלכה מכילת
דמוחר לנטותה ולפורקה וכמנורה ולא ס"ל כסברת
לחלק בין קביעות גמורה לקביעות שאינה גמורה
זאת לשון הגמ' משמע דכמנורה וגם ככילה היא קביעות
דאם נחלק בין קביעות לקביעות מנ"ל להקשות מכילה
ה' ומאם כמנורה היא קביעות טפי אלא ס"ל לרמב"ם
לחלק בכך וכיון דכילת חתנים מותר לטלטלה ה"ה
זירי ומזורי לכל דין מוקצה שלהן הוא משום
קביעות מקומן ולא משום ח"כ.

בדברי רש"י שם נראה דס"ל דסיכי זירי ומזורי הוא נמי
משום מוקצה מחמת ח"כ דכתב שם בע"ז במסר הגדול
מחרישה דקפיד עלי' ומיחד להו מקום וזה לשון
בע"ז לגבי סיכי וכו' הרי דלשיטתו דין אחד וענין
הם הרי דגם איסור טלטול סיכי וכו' הוא נמי
חסרון כיס ולשיטתו אין זה ענין כלל למנורה
חתנים דלא אמרו בהם דמיחד להו מקום מתוך
ד עלייהו אלא דמחמת גדלן וכדן קובע להם מקום
וכהני קיי"ל במסקנא דלא היא מוקצה.

דע"ז דעלש מחלוקות בדבר, לדעת רש"י סיכי זירי
ומזורי מוקצין מחמת ח"כ משא"כ מנורה וכלת
היא מוקצה לכמה אמוראי משום קביעות מקום, לדעת
הוא סיכי זירי וכו' נמי מוקצה מחמת קביעות מקום
וחמת ח"כ אך מ"מ כיון דקביעותן גמורה ומוחלטת
מוקצה להלכה משא"כ ככילת חתנים ומנורה, ולדעת
ס"ה הוא סיכי זירי ומזורי ממש ככילת חתנים ולמסקנא
ס"ה הם אינם מוקצה ומותרים בטלטול ודו"ק בכ"ז.

ד' בסי' ש"ח ס"ב כתב המחבר דכלים גדולים וכדמים
מותר לטלטל ואף שאין דרך לטלטלן מחמת גדלן
וכתב שם המשנ"ב בס"ק ח' דאם אין דרך לטלטלן כדי
פסד ויתקלקל אסור לטלטלו דהו כמוקצה מחמת ח"כ,
הא אין דבר זה מצוה בשום מקום דמנ"ל לחדש דכלי
כמו להיתר היא מוקצה רק משום דאין מטלטלין אותו
ז' חשש הפסד והלא אין כלי זה מוקצה מן האדם והוא
מיועד לשימוש.

ה' המצוה נראה דשיטת החוס' הוא מקור לדברי
המשנ"ב שהרי מצוה דבדריהם דאילו היתה קביעות
ס' דכילת חתנים גמורה היא מוקצה וכסיכי זירי
י' דכיון דקפיד עלי' מיחד להו מקום, אך אין זה
ס' כלל דמתוך דברי רש"י והרמב"ם יוצא דלשיטתם לא
מוקצה כלל בדבר המיוחד לשימוש של היתר ואכתי צ"ע
במה שכתב המשנ"ב בזה הלכה פסוקה.

ב' בתמונת קיר ועיני פרחים וכדו' אפשר דאף
לשיטתיהו היא מוקצה דאפשר דדבר שאין

משחמשין בגופו אלא נהנין מראיתו ואין הנאה זו
בא ע"י טלטול אין לו שם כלי לענין דין מוקצה
דרך כלי משחמשין בגופו או שהנאת הראי' בא ע"י
טלטול (כגון תמונות וזיורים קטנים שדרך לטלטלם) היא
כלי ולא דבר העומד במקומו והאדם נהנה מראיתו או
מריחו וכדו'.

ד' נראה לכאורה גדר מוקצה דשלהבת המצוה לקמן מ"ז
ע"ז שנתקשו בו מ"ש נר שמן ופתילה שאינם מוקצים
אלא משום שהם צקים לשלהבת משלהבת גופה דהו מוקצה
בעצם ונראה דכיון שאינו משחמש בשבת בשלהבת אלא נהנה
מאורה וחומה כשהיא עומדת במקומה לא הוא כלי והו
מוקצה אבל ציו"ט שהוא משחמש בשלהבת להדליק ממנה
אש הוא כלי תשמיש ולא הוא מוקצה (אך תמונות שנהנים
בראייתם כשהוא מטלטלן בידו נראה דלא הוא מוקצה) והחזו"א
בסי' מ"א ס"ק ט"ז כתב דכיון שאין דרך לטלטל את הנר
אלא להנות ממנו כשהוא עומד במקומו אך לא ביאר מ"ש
שבת וצ"ע ונראה כוננו בדברינו הנ"ל אך עיין מש"כ
בענין שלהבת לקמן בסי' נ'.

והנה בשעה"ז ס' ש"י ס"ק י"ט הביא בשם הצי"ט מאיר
דאין מוקצה מחמת ח"כ אלא בדבר שהאדם מייחד
לו מקום מתשש שלא יפסד, ולכאורה זה תמוה בדברי
הרמב"ם בפכ"ה ה"ט לא מצוה דבעינן ייחוד מקום
במוקצה מחמת ח"כ, ולפי המצוה לעיל נראה דשיטת
רש"י בדבריו דבמשנה דמסר הגדול שם קכ"ג ע"ז דהו
מחמת ח"כ כמצוה לקמן קנ"ז פירש דכיון דקפיד עלי'
מייחד להו מקום, אך אין זה דעת הרמב"ם דאזיל לשיטתו
דח"כ ומיחד לוי מקום שני ענינים הם כמצוה לעיל
ודו"ק בכ"ז.

סימן נ'

במוקצה דשלהבת

ב"ז ע"ז, אלא אמר רבא הנח לנר שמן ופתילה דהו
בסי' לדבר האסור, הנה לא נמצא בדברי
הראשונים למה השלהבת היא מוקצה אלא דנר שמן ופתילה
מוקצין משום דכולהו היא צקים לשלהבת ונתחבטו ציטוד
דין מוקצה דשלהבת, ונבאר בזה את הגלענ"ד ציטוד
הדברים.

כתב החזו"א בסי' מ"א אות ט"ז דיסוד דין מוקצה
דשלהבת היא במה שהאדם קובע לו מקום ואין דרך
לטלטלו ממקום למקום אלא להנות ממנו במקומו, דאין
דרך לטלטל את הנר בשבת או משום חשש כיצוין

ע"ז כ"ג א"ל?

Ⓢ א"ל א"ל א"ל א"ל

12. ומה שיש בו
11. ומה שיש בו

ואף דאין איסור בטלטולו מחשש כיצוי לר"ש דדשא"מ
מוחר כמבואר בסוגיין) או משום שזה דרכן של בני"א
דנהיין מן הנר במקומו ואין דרך לטלטלו ממקום למקום,
וכיון שמקומו קבוע ואין דרך לטלטלו היא מוקפה מטלטול
וכמ"ש התוס' לעיל מ"ו ע"א דסיכי זירי ומוזרי היא מוקפה
משום דקובע להם מקום ואין דרך לטלטלן ואף כילת
חמנים היא מוקפה אילו הי' קביעותה גמורה.

בר עין ופניו
אין עין

ועוד ציאר שם החזו"א דאף נר שמן ופחילה היה ראוי
לדון בזה דין מוקפה בשעה שהנר דולק כיון שאין
דרך לטלטלן אלא כיון שלאחר כיצוי הנר דרך לטלטלן
ולהיות מכל דבר לחוד אין הם מוקפין אף כ"ז שהנר
דולק דהוי בגמרו בידי אדם וכפולין ועדשים וקדירה
רוחחם דאינה מוקפה כלל אף בשעה שאינה ראוי כיון
שגמרו ביד"א, אך השלהבת עצמה דאין דרכה בטלטול ולאחר
כיצוי בטלה ועברה מן העולם היא מוקפה מחמת קביעות
מקומה.

ונתקשירתי בדברי החזו"א בכמה דברים, ואבארם
בפירוט.

הנה מה שכתב דנר שמן ופחילה היא בגמרו בידי אדם
נקטר מדברי התוס' לעיל מ"ג ע"א דקל לפני
האפרוחין לא היא גמרו בידי אדם כיון שרובו שיעלו האפרוחין
על הסל וכונתם כמ"ש שם הריטב"א דרך בקדירה וכדומה
שכל דחיימן היא לשם קירוב הגאח האדם והכנת מאכלו
לא היא מוקפה דאין כאן הקצאת הדעת אלא קירוב
הדעת אבל בסל לפני האפרוחין שדמאו והקצו לשעה
היא מוקפה גמור וכ"כ המאירי שם בצ"ה כ"ז ע"ב
ולפי"ו גם נר שהדליקו לא היא גמרו ביד"א, ובאמת
כבר העיר החזו"א שם מדברי התוס' וכתב דאין דבריהם
אלא לרי יהודה אבל לר"ש היא גם ככה"ג כגמרו ביד"א
ע"ש.

אך לא ידעתי מני"ל לחדש מחלוקת חדשה בין ר"י ור"ש
שלא מנינו בגמ' ובדברי הראשונים דהיכן נחלקו ר"י
ור' שמעון בגדר גמרו ביד"א ונראה טפי דלכו"ע לא
היא גמרו ביד"א כשהאדם דמאו והקצו לשעה אלא שנחלקו
ר"י ור"ש לאחר שבטל סיבת המוקפה אם התקצף לכולי
יומא, וא"כ שוב אין לומר דגדר מוקפה דשלהבת היא כמה
דקביע ל"י מקום דא"כ ה"ה צנר שמן ופחילה דהוי מוקפה
בעצם משום קביעות מקומה.

כ"ז ע"ב
כ"ז ע"ב

ועוד יש לפקפק לכאורה בדברי החזו"א בכל ההנחה דאין
דרך לטלטל שלהבת וקובעין לו מקום דלכאורה נראה
דדרך היה צימיהם לטלטל נר ממקום למקום ומחדר לחדר
לצורך אורו כהא דלעיל כ"ב ע"ב דאם הדליק נר מוכה
בפנים והוציאו דלוק החולה גזרו דהרואה אומר לצורכו אדלקי
ועיין לקמן מ"ו ע"א דמטלטלין כגונא אגב קיטמי ופרש"י

שהוא "כלי נחושת שמציאין בו האור לפני השמים להחמם"
הרי שמטלטלין אש צמוך כלי בשבת לצורך חימום, ואף
שבדאי אין מכל זה הכרח מ"מ מספד לכאורה דאין
מקום הנר קבוע ממש, ואף אם קובעים לו מקום מספד
לכאורה דאין קביעותו גמורה יותר ממנורה וכלת חמנים דלא
היא מוקפה כיון שאין קביעותו גמורה כמ"ש התוס' שם.

6

ועוד צ"ע לפי"ד החזו"א דא"כ יהא הנר מוקפה גם ביו"ט
דהלא אין ציון יו"ט לשבת בעיקר דין מוקפה וכיון
שדרכו לקבוע מקום לשלהבת למה מותר לטלטל אש
הנר ביו"ט, ואם נימא דקובעין לו מקום מחשש
שמה יבזה אפשר דביו"ט אינו חושש לזה כיון שבידו
לחזור ולהדליקו מנר אחר, אבל אם כך דרך בני"א
שעיקר שימוש הנר במקומו הוא לכאורה יש לו להיות
מוקפה גם ביו"ט, ואפשר דביו"ט דרך לטלטלו לצורך הסקה
ומשו"ה אינו מוקפה ביו"ט וכו'.

6

ואף אם נניח כדברי החזו"א גם בזה עדיין לא נתברר שורש
מוקפה דשלהבת אלא לדעת התוס' דסברו דאף
למסקנת הגמ' דבר שקובעין לו מקום באופן מוחלט הוי
מוקפה לטלטול אך בדברי רוב הראשונים לא מנינו מקור לעיקר
דין זה ונראה מדבריהם דקביעת מקום אינה סיבה
למוקפה כלל וכפשוטו דברי אביי שהוכיח מכילת חמנים
דמותר לנטותה ולפורקה דקביעת מקום אינה מוקפה כלל
(ועיין לעיל בסי' מ"ט שנתבאר בזה שיטת הראשונים)
ועדיין נר"ץ ציאר במוקפה דשלהבת לשיטת רוב הראשונים
והפוסקים דלא סברו כלל דאסור לטלטל דבר שאין דרך
לטלטלו, ובפרט דבר שרק בשבת אין דרך לטלטלו דלכאורה
גרע טפי ממנורה וכלת חמנים דלעולם אין דרך לטלטלם
(וע"כ ז"ל דרק בשבת אין דרך לטלטל נר מדאינו מוקפה
ביו"ט כ"ל).

6

והנה עוד כתב שם החזו"א דאפשר דשלהבת היא מוקפה
משום נולד לפי דברי הגמ' בצרכות נ"ג ע"א דנכרי
שהדליק מן ישראל צמז"ש מצרכין עליו משום דהאש הראשונה
אזנא לה והאש המתחדש לא נעשה בעצירה הרי דכל שלהבת
מתחדש תמיד כמ"ש רש"י שם וא"כ היא נולד אך החזו"א דחה
דרך זה דא"כ הוי הנר שמן ופחילה בסי' לדבר האסור
והמותר דגם מן האש הראשון נשאר בו לעולם וכמבואר
מדברי הגמ' שם שהקשו דא"כ איך חייב על הוצאת שלהבת
והלא מה שעקר לא הניח ומה שהניח לא עקר אלא
איסורא קאי וכי קא מצריך לתוספתא מצדק, ומבואר
דלעולם יש באש מן האש הראשונה אך גם תוספת
יש בו וא"כ ליהוי נר שמן ופחילה בסי' נמי לדבר
המותר ע"ש.

11

ולכאורה יש לדחות קושי החזו"א דא"כ הוי בסי' לדבר
האסור והמותר לכיון שהאיסור וההיתר

מעורבין ז"ו ואין צידו להכות מן היתר לצדו הרי שפועל אין
 הנר נסים אלא לדבר האסור שהרי אסור לו להנות
 ולטלטל את השלחנת משום הנוול שיש בו, והרי זה
 דומה לכלי שיש בו אסור ונתערב בו גם היתר באופן
 שאין ניכר מה אסור ומה מותר ואין צהיתר כדי
 לבטל את האיסור דפשוט להכלי הוא נסים לדבר האסור
 כיון שפועל אסור להנות ולטלטל כל שנתוכו וה"ל בשלחנת
 אף דיש בו גם מאש הראשונה, ולכאורה זה נכון ופשוט,
 אך באמת יש להוכיח מדברי הח"א והמשנ"ב סי' ע"י
 ס"ק ל"א דדבר שבנשים היתר הוא אף שפועל אסור
 לטלטלו עושה נסים לה"מ ועיין מש"כ בזה לקמן סי'
 נ"א.

אך ככל עיקר הסברה דשלחנת היא מוקפה משום נוול יש
 לפקפק, דאף אם באמת יש בשלחנת תוספת בכל שעה
 ושעה ומשו"ה יכול לברך עליה במו"ש, מ"מ נראה
 דאין בו דין נוול לענין מוקפה כיון שזה דרכו ממיד
 ובעיני בני אדם אין בו דבר חדש שנוול וצ"ל לעולם
 ומסתבר דלענין דין מוקפה דנוול תלוי הדבר בדעת
 ועיני בני"א ולא באמת המציאות הנסתרת מעיניהם וכיון
 שבעיניהם האש קיימת ועומדת ואין כאן דבר שנוול מעתה
 אינה מוקפה.

וי"ש להטעים זאת יותר דהרי כתב רש"י צביה ב' ע"א
 דנוול הוא מוקפה כיון שאין דעתו עליו וכאילו הוקפה
 מדעתו, ואף דנראה פשוט דאפשר דאף לשיטת רש"י הוא נוול
 מוקפה אף כשדעתו עליו להדיא וכמו שכתב הר"ן שם
 גריש צ"ה דאף אם דעתו מעיו"ט על צ"ה שנוולה
 ציו"ט היא מוקפה ואין כוונת רש"י אלא לבאר כל עיקר דין
 מוקפה שחיקנו חכמים גוול. לכיון דדרכך כלל מוקפה דעתו
ממה שלא בא לעולם חיקנו דהוי מוקפה, מ"מ נראה
דכיון דיסוד דין מוקפה דנוול הוא צ"ה שאין דעתו על
מה שלא בא לעולם מסתבר דבשלחנת שאינו נוול בעיני
בני"א אלא דבר קיים ונמשך אין דין נוול כלל.

ולכאורה זה מוכרח ממה דאין השלחנת מוקפה ציו"ט
 דאם הוא נוול הלא גם ציו"ט הוא נוול מוקפה,
 ויש לתמוה על החו"א אין נימא דשלחנת הוא נוול דא"כ
 למה אינו מוקפה ציו"ט.

והנה דבדברי רעק"א בסוגיא מבואר שאין דעתו כדעת
 החו"א בכל עיקר הדברים, דרעק"א כתב דבאמת
 הוי פחילה מוקפה גמור ככל כלי שמל"א ללא חזי'
 כלל למלאכת היתר (ועיין לעיל סי' מ"ה מה שכתבתי
 בזה באורך) אלא דכל זמן שהוא דולק אינו מוקפה
 כיון דראוי הוא להנות מאורו והוא משמש את עיקר יעדו
 ותכליתו ורק משום דהוי נסים לשלחנת אסור לטלטל את
 הגר שמן ופחילה ע"ש.

ובבואר מדבריו היפך דברי החו"א דלדעת החו"א הוי
 הגר שמן ופחילה מוקפין בעצם כל זמן שהגר
 דולק דקוצעין להם מקום אלא דהו"א להפירן משום שראויין
 אח"כ והוי גמרו ציד"א, ולדעת רעק"א באמת הוי הפחילה
 מוקפה בעצם אלא דבשעה שהגר דולק הו"א להחיר טלטולו
 משום דחזי' למילתיה, והחו"א כבר רמו במו"ד דבדברי
 רעק"א מבואר שלא ככל הבנתו בזה.

וב"ב מבואר בדברי הגרעק"א שלא כדעת החו"א דשלחנת
 הוי מוקפה משום ייחוד מקומו דאדרבה לשיטתו הוי
 דליקת הגר סיבה להחיר טלטול הפחילה ח"פ, וא"כ שוב צ"כ
 בכל עיקר מוקפה דשלחנת.

ובלבד כל הני קושיותא חוכך אני מאוד מסמימת דברי
 הראשונים שלא ביארו כלל יסוד דין מוקפה
 דשלחנת ואם איתא דהוי מוקפה משום דקציט מקומו הו"ל
 לקדמויניו מפרשי הש"ס לפרש ד"ו ולא להניחו מקום וחומס,
 ומדשתקי ש"מ דדין מוקפה דשלחנת פשוט היה בעיניהם עד
 שלא הוצרכו לבארו ואין בו טעם מחדש הכריך פירוש וביאור.

(ובריש) הוי אמינא דשלחנת הוי מוקפה משום שכל
 תולדו ומשך הווימו ע"י הבערה שהיא מלאכה
 וכיון שכל ייירתו וקיומו ע"י מלאכה הוא הוי מוקפה אף שאין
 האדם עושה מלאכה בפועל בטלטול האש ובקיומו, וכדמות
 ק"ו היא מדבר שמלאכתו לאיסור שעשוהו כמוקפה, אך
 באמת אין סברה זו גרורה כלל ומחודשת היא ולא נתקרה
 בה דעתו.

וגר"א בזה לכאורה דאין תורת כלי לענין טלטול אלא
 דדבר שמשתמשים בו ולא צ"ה שנהנים ממנו,
 דבאמת לא נחברר היטב בדברי הראשונים והפוסקים גר
 כלי לענין טלטול בשבת ולכאורה תלוי הדבר במה שמיחד
 הדבר לאדם לשימוש והנחתו, אך חזינן דיש דברים
 שהאדם נהנה מהם בשבת ואעפ"כ דנו צ"ה דין מוקפה
 כתמונת קיר ושעווי קיר ועיני פרחים והחו"א שם
 כתב לפי דרכו דכל הני מוקפין משום דאין דרך לטלטלן,
 אך אפשר דטעם הדבר הוא משום דכל אלו אין האדם
 משתמש בגופן אלא נהנה ממראיהן וגדר כלי עיקרו דבר
 שמשתמשין בו ועושין בו צרכי האדם ולא דבר שהאדם נהנה
 מהשפעתו כגון מראהו או ריחו.

וא"כ דמסתבר דדבר שמתלטלין אותו מדיר ודרך לטלטלו
 צידו ע"מ להביט בו ולהנות ממראהו לא הוי מוקפה
 כתמונת וציריט שאין צ"ה שימוש ממש אלא הנאת
 המראה ואעפ"כ אינם מוקפה, נראה דשאני דבר שדרך
 הנאתו ע"י טלטול דבדאי לא הוי מוקפה כיון שזה דרכו
 ואין ממנו הקצאת הדעת כלל והוי ככלי גמור אבל דבר שאין
 דרך הנאתו בטלטול אלא הדבר עומד במקומו והאדם נהנה
 ממראהו או מריחו וכדומה אינו כלי לענין טלטול.

3) ל"ד י"ג וי"א

4) ל"ד י"ג וי"א
 וי"א י"ג וי"א
 וי"א י"ג וי"א

ל"ד י"ג וי"א

ל"ד י"ג וי"א

הסוף כן גאון

וזה יסוד מוקפה דשלהבת דכיון שאין האדם משתמש בגופו
אלא נהנה מאורו ומחמומו אין זו תורת כלי והיא מוקפה
מחמת גופו אבל ביו"ט דהאדם משתמש באש ולא רק נהנה
ממנו דביו"ט משתמש באש להסיק בה ביתו ולבשל תבשילו
ומדליק ממנה אש אחר וכדו' וכיון דמשתמש בגופו ונוגע בו
יש לשלהבת תורת כלי ביו"ט ואינה מוקפה ביו"ט ודו"ק
בזה.

8

ואפשר עוד דנ"א על פי יסוד גדול בדיני מוקפה וטלטול
שעמדתי עליו ממך כמה מקורות בדברי הש"ס
והראשונים, והוא, דאף דבר שאין בו תורת כלי ממש
מ"מ אם הוא עומד ומיוחד להנחת האדם בשימוש מסויים
מוחר לטלטלו לתשמישו המיוחד אך מ"מ כיון שאינו
בתורת כלי אסור לטלטלו לצורך אחר ואינו כלי
שמוחר לטלטלו לכל זכרי גופו ומקומו ואפילו מחמת
לצ"ל יש בזה מעין גדר מוקפה לחלאין דלענין מה
שדרך להשתמש בו אינו מוקפה אך מוקפה הוא לכל
צורך וטלטול שאינו מיועד לו כיון שאין עליו תורת
כלי.

ד"ר ר' אהרן
גאון דשלהבת
הוא מוקפה
ביו"ט וכו'
אשר נ"א
בזה

ובקור לד"ו מלאנו בחמשה מקומות (א) בבינה ל"ג ע"א
דדעת חכמים דאין סומכין את הקדרה בזקעת וכן
הדלת לפי שלא ניתנו עינים אלא להסקה, הרי דזקעת עץ
אינו כלי והיא מוקפה לכל שימוש וטלטול מלבד הסקה אך
אינה מוקפה להסקה כיון שעצים עומדים להסקה, ומה
דעצים לא היא כלי נראה דכיון דאין להם זורה מסויימת
המכשירן לשימושן אין עליהן תורת כלי גמור דרק דבר
שיש בו זורה מסויימת הוא בכלל כלי כך נראה לכאורה,
ועיין שם ברש"י ש'הסקה דכיון דעומדים להסקה למה היא
מוקפה וכתב בזה כמה דרכים וכתב ד' כתב דבאמת היא
מוקפה אלא שהחירו חכמים הסקה ונראה דאין כונתו להחמיר
בטלטול מוקפה משום הסקה דהלא אין מסיקין בשברי
כלים אלא דלענין הסקה שעצים עומדים לה דנו בעצים כאינם
מוקפין ועוד כתב בתו"ד דעצים היא מוקפה משום שאין בהם
"חומר כלי" וכדבריו עי"ש, (ב) בבינה כ"ח ע"ב בשפוד
שאלו בו נשר דאסור לטלטלו דנחלקו הראשונים בביאורו,
דלדעת הטור בסי' תקי"ח מיירי בקנה בעלמא כחזירא
ינישתא ולא בכלי גמור ולאחר הליה אסור לטלטלו כיון
דליכא עלה תורת כלי אך הנ"י הביא בשם הר"י
דאף שפוד גמור כיון שאינו משמש אלא מעשה קוץ
בעלמא החמירו שלא להחשיבו ככלי ועיין בחזון איש
סי' מ"ג אות ז' דאף דבכל הכלים אף אם אינם
עומדים לתלכתם מותר לטלטלן מ"מ החמירו בשפוד
לא להחשיבו ככלי גמור כיון שאינו אלא כקוץ בעלמא
ואסור לטלטלו לאחר ששוב אינו מתכוין לללות בו,
ועי"ש בחזון איש דגם לולב הוא כעין שפוד ולאחר
שינא בו היא כמוקפה ודן במש"כ הגר"א לדמות

כיון של מילה ללולב וכתב לחלק דסכין של מילה
היא כלי גמור משא"כ לולב שאינו כלי אלא כעין שפוד
עי"ש היטב, (ג) בבינה ח' ע"ב מצונו כע"ז בעפר
שיחדו אותו לכיסוי הדם דאסור לכסות בו את הנראה
לרצח (ועי"ש ברש"י בטעם הדברים) ומזינ דדבר שאינו
כלי ממש ורק משום הכנה מותר לטלטלו אינו מוכן אלא
לעיקר הכנתו, (ד) וכע"ז כתב הרמב"ן לקמן קכ"ה ע"ב
לענין אבן שהניחיה על פי החצית דלרצ יוסף אליצא דר'
יוחנן מותר לטלטלו דהוי כמזכך, דאין היתר אלא לטלטלו
לכסות את פי החצית אבל אינו נעשה ככלי גמור לטלטלו
לצורך אחר (ה) ונראה בדרך זה בביאור שיטת הסוס' בריש
לולב וערבה (סוכה מ"ב ע"ב) דערבה היא מוקפה כיון
שאינו עשוי כלי" אף שעומד למזוה וכן קנים של
לחם"פ ולולב, דכיון דאינם כלי גמור ואין להם תאר כלי
מסויים אין הם מוכנים אלא לעיקר הכנתם דהיינו לצורך
קיום מצותן אבל מוקפין הן לטלטול בעלמא (ועי"ש מה
שדנו לפי"ו בהמצואר ביצמות ל"ג ע"ב דוז שהולך דם
בשבת הוא טלטול מוקפה ונראה שנסתפקו אם גם בכלי
גמור אמרי' דהוי מוקפה כיון שאינו מיוחד אלא למזוה ועיין
מש"כ בזה לקמן בס"י כ"ב).

ודגה מצואר מחוך כל זה, דדבר שאין לו תורת כלי חשובה
ומסויימת, אף אם הוא עומד לשימוש מסויים כמו
שפוד וזקעת ולולב וערבה או שיחדו לשימוש מסויים כמו עפר
לכיסוי דם ואבן שעפ"י חצית מותר לטלטלו למה שהוא עומד
לו מ"מ היא כמוקפה לחלאין ואסור לטלטלו שלא לצורך זה
(ועי"ש בתו"א מה שחכך בתו"ד דא"כ מצונו כלי
שמלאכתו להיתר שאסור לטלטלו לצורך גו"מ), ואף שצריך
העמקה ועיין בכל סוגיא וסוגיא לקרב ולרחק לדמות
ולחלק בין דבר לדבר ובין שיטה לשיטה ולאו בחדא מחתא
מחחינן להו, מ"מ מצונו בכל אלה יסוד זה לדבר שאינו כלי
גמור הוא כעין מוקפה לחלאין ומוקפת לטלטולו אסורה ומקפתו
מותרת ואפשר דשלהבת גרע מכל הני שאין בהם זורה
חשובה ותאר כלי ולכו"ע היא מוקפה כיון שאין בה ממש
כלל (ועיין בסי' הנל"ב שכתב דדעת אב"י דכיון דשלהבת
אין בה ממש אין הנר שמן ופחילה נעשים בסיים לה,
ואפשר דאף לרצח דהן נעשין בסיים לשלהבת היא השלהבת
מוקפה משום דדבר שאין בו ממש אין עליו תורת כלי)
ודו"ק כ"ו.

ד"ר פ"ו אפשר דזה גדר מוקפה דשלהבת דלכאורה נראה
דשלהבת בודאי אין לה תורת כלי גמור דמה אם
דבר שאין לו זורה חשובה ומסויימת ואינו אלא כקוץ
בעלמא אין בו תורת כלי דבר שאין בו ממש כלל דהיינו
שלהבת כמצואר בבינה ל"ט ע"א באריכות בודאי אין
בו דין כלי ממש דהלא אין בו כלל גוף וממש אלא דמ"מ
מותר לטלטל את הנר ביו"ט כיון שהאש עומד להסקה

ולצטול ודרך לטלטלו לעשות בו זרכים אלו אצל בשבת שאין דרך לטלטלו נר בשבת דעיקר הנאת אורו וחומו אינו צורך לטלטלו כנ"ל, דאף אם אין דרכו בקביעות מקום גמורה ומוחלטת מ"מ צדאי אינו עומד ומיוחד לטלטלו ומשו"ה הוא מוקפה גמור בשבת כיון שאין בו תורת כלי (וכיון דמוקפה דשלהבת משום דלא הוא כלי הוא פשוט היה אצל הראשונים ולא פירושו) ודו"ק בכ"ז היטב כי העניינים רחבים ועמוקים.

סימן נ"א

במוקפה לא' ולא' לשני אם הוי מוקפה*

מבואר במשנה דאשה מקבלת את הלולב מיד בעלה ובגמ' אמרו דהרבותא היא דאף שאינה בת חיובא מ"מ מותרת לטלטלו וברש"י דכיון דראוי לבעלה לקיום המצוה לא הוי מוקפה גם לדידה דכיון דחזי' לאיש מותר לכל ונראה דרש"י לשיטתו שכתב בר"ה ל"ה ע"א דאשה אסור לה לקיים מ"ע שהז"ג דהוי כל תוסף אצל לשי' ר"ת ור"י דאף דפטורה ממצוה שהז"ג מ"מ הוי מצוה גם לדידה ויכולה אף לצרף לא הוי מוקפה משום דגם לה חזיא למצוה ונראה דזה כונת ההג"א שכתב דר"ת מפרש לה בענין אחר עי"ש, ופ"מ.

והנה מבואר מדברי רש"י דדבר הראוי למקפת אנשים לא הוי מוקפה כלל ואף מי שאין הדבר ראוי לו מותר לטלטלו כיון דחזי' לאחרים וכך מבואר בשבת קכ"ז ע"ב דתרומה לא הוי מוקפה אף לור כיון דחזי' לכהן, וכך מבואר גם מחוץ דברי המוס' בשבת מ"ו ע"ב שכתבו צמי שנדר מן הככר וכדו' דפשוט דמותר לו לטלטלו כיון דחזי' לאחרים אך צוה חולק הר"ן על המוס' וס"ל דכיון שנדר מן הככר הוי מוקפה לדידי' עי"ש.

ובשערה בו ריש ה"ל לולב הקשה מהמבואר בסוגיין (סוכה מ"ב ע"א) על מה דאיתא ביבמות ל"ג ע"ב דכלי שרת הוי מוקפה לור אף שראוי לכהן והניח צ"ע (ובתחילת דבריו הקשה על מה דאיתא בשבת מ"ז ע"א דבגדי עניים הוי מוקפה לעשירים ותי' דכל דבר הראוי למי שמיחד לו כגון תרומה לכהן ולולב לאיש אינו מוקפה אף לאחרים משא"כ בגדי עניים צבית עשירים שאינו מיוחד לעני הוי מוקפה אף שראוי לו כיון שלבעליו אינו ראוי ועוד צ"א דברו למה דבר שנדר ממנו הוי מוקפה לו לדעת הר"ן כיון דלא חזי' לבעליו, אך לפי"ז

הקשה כנ"ל מכ"ש דמוקפה לור אף שראוי לכהן ומיוחד לו).

ובקד"י סי' כ"ג כתב דכלי שרת הוי מוקפה בעצם אפילו לכהן אלא שעבודות המקדש דוחין איסור טלטול וממילא הוי מוקפה לגבי זר ויסוד דבריו הם דברי המוס' בסוכה מ"ב ע"ב אך המוס' כתבו כן לגבי ערבה שאינה הקדש אלא מצוה ורש"י הרי לא ס"ל כן לגבי לולב והקדש כתב לחלק בין חפצא דמצוה דאינה מוקפה לרש"י לכלי שרת המוקפין אף לדעת"י כיון שהם זרכי גבוה, אך מלמד הדומק בסדרא זו נראה דאף המוס' לא ס"ל כן אלא בערבה ולולב וקניס דלח"פ דלא הוי כלי צורתן וכמו שכתבו שם "דאינו עשוי כלי" וצוה חידשו דאף דיש בהם שימוש של מצוה מ"מ לא הוי בכלל תורת כלי והוי מוקפה (ומ"מ לא הוי מוקפה לעיקר ייחודן ושימושן ועיין מש"כ בזה לעיל סי' נ"י) אצל בכלי ממש מסתבר דלא הוי מוקפה אף בכל"ש ונראה דמטעם זה נטו בסוף דבריהם דבור שהולך הוי מוקפה כיון דזר הוא ואינו ראוי לעבודה עי"ש ולפי"ז שוב קשה מאי שנא כל"ש לור מתרומה לור ודו"ק בכ"ז כי קצתה.

והנראה צוה בהקדם כל המקורות בנדון זה, דהנה בג' מקומות מצינו דדבר הראוי לאחד אינו מוקפה אף לאחרים שאינו ראוי להם, א' תרומה לור ב' לולב באשה ג' מי שנדר מדבר אין זה מוקפה לו כיון שראוי לאחרים לדעת המוס' בשבת כנ"ל, אלא שהוספנו שם צמי' א' דאף שאינו מוקפה לטלטול מ"מ הוי מוקפה לאכילה.

אך מאידך מצינו בג' מקומות דהוי מוקפה למי שאינו ראוי לו אף בראוי לאחרים, א' בגדי עניים צבית עשירים כנ"ל, ב' שופר, צ"ע במה מדליקין דמבואר שם דליחיד שיש לו חינוק אינו מוקפה דראוי לגמע בו מים לחינוק אך לציבור שאין להם חינוק הוי מוקפה (ובמסקנה אמרו דגם שופר של יציבור חזי לגמע מים לחינוק עני) עי"ש, ג' זר בכלי שרת כנ"ל וכבר עמד ע"ז גם ברש"ש דמה שנא מתרומה או מודר הנאה דאסור לאחד אך אינו מוקפה כיון דראוי לאחר עי"ש.

ונראה צ"א דדבר דהנה יש לתקור ציבור זה דמה שראוי מותר אף למי שאינו ראוי לו אם הוא משום דאין מוקפה לחלאין וחכמים לא אסרו אלא מה דלא חזי' לכו"ע אצל דבר הראוי למקפת צ"א לא חיקנו בו חכמים דין מוקפה ואין מוקפה לחלאין או שמא יש מוקפה אף לחלאין אלא דאין אדם מקנה דעמו ממה שראוי לאחרים כיון שדרך העולם שאדם מושיט

הגמ' מ"ז ע"א והתוס' מ"ו ע"ב.

* העתקתי מאמר זה מחידושי למס' סוכה כיון שנתבאר בו דברי

